

JO IK DANS
ME WEER BIJEEN
GOVAERTS

VERZAMELDE
GEDICHTEN

met een voorwoord van MAUD VANHAUWAERT

Jo Govaerts

Ik dans me weer bijeen – verzamelde gedichten

© 2021 Davidsfonds / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, 2060 Antwerpen
en Jo Govaerts

Gemaakt onder licentie van Davidsfonds.

'Davidsfonds' is het geregistreerde merk
van Davidsfonds vzw, Quinten Metsysplein 12,
3000 Leuven.

www.standaarduitgeverij.be

info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:

New Book Collective, Amsterdam

www.newbookcollective.com

Eerste druk mei 2021

Omslagontwerp: Herman Houbrechts

Beeld omslag: Stephan Vanfleteren

Opmaak binnenwerk: 5NUL8 Grafische Producties

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave
mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar
gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door fotokopieën,
opnamen of op welke wijze ook, zonder vooraf-
gaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 02 26929 5

D/2021/0034/157

NUR 306

Inhoud

<i>Voorwoord</i>	5
<i>door Maud Vanhauwaert</i>	
Hanne Ton.....	9
De twijfelaar	45
Waar je naar zit te kijken.....	77
Apenjaren	113
Morgen ga ik met je trouwen.....	153
<i>Huid en haar</i>	157
<i>Leed en Lief</i>	175
<i>Moord en brand</i>	191
<i>In gesprek met Jo Govaerts</i>	207
<i>door Toon Horsten</i>	

Voorwoord

– Maud Vanhauwaert –

Anno 2021 zijn er opvallend veel jonge vrouwelijke dichters, en het lijkt ook alsof dichters op steeds jongere leeftijd debuteren. Was het vroeger anders dan? Jo Govaerts is het beste voorbeeld van het tegendeel. Zij was amper vijftien toen ze – in 1987 – debuteerde met *Hanne Ton*.

Op de coverfoto van *Hanne Ton* staat een meisje met een haarband en oorbellen, dat voorzichtig glimlachend in de lens kijkt. Haar rechteroog vangt de schaduw, haar linkeroog het licht. Dat zegt meteen veel over de gedichten. Sommige zijn heel lichtvoetig; daarin huppelt een onverschrokken meisje van veertien. *De zon hangt scheef/ laat ik dat even recht zetten*. Maar over andere gedichten hangt een ietwat zwaarmoedige sluier. *Het scheidt/ veel verplichtingen mens te zijn*. Licht en donker, ja, zij heeft een oog voor beide.

Jo Govaerts moet als tiener buitengewoon matuur geweest zijn. Bij het lezen van haar debuutbundel zie ik een pienter meisje voor me dat met ontzag naar het gesternete kijkt en zich grootse vragen stelt bij leven en dood. *Ik loop nu niet meer weg, hier ben ik/ net geboren/ en wil ik sterven in het licht/ van de herschapen dag*. Tegelijkertijd zijn haar verzen van zo'n uitgepuurde en vaak zelfrelativerende eenvoud dat iedereen zich erin kan herkennen, jong en oud. *Oh laat mij toch niet beslissen over/ goed en kwaad leven en dood/ ik wil slechts proeven van/ de aardbeien uit mijn tuin*.

Wie is Hanne Ton trouwens, blijf ik me afvragen. Ik zou het de dichter zeker kunnen vragen, maar doe het niet. Laat Hanne Ton maar een mysterieus droombeeld blijven, een mogelijk alter ego van de dichter, en van mij als lezer. Misschien verwijst Govaerts naar *hanneton*, het Franse woord voor meikever, die gezien wordt als een plaaginsect omdat hij schade toebrengt aan gewassen. Laat de vraag maar aan mij knagen; wat is er verrukkelijker dan geplaagd worden door poëzie?

Alleen,/ de tijd dringt,/ de zee likt aan mijn hielen. Het lijkt of Govaerts in de eerste jaren van haar schrijverschap een zekere haast voelde; ook haar drie andere bundels schreef ze nog voor haar zevenentwintigste (de leeftijd trouwens waarop ik debuteerde). Daar waar in haar debuut de 'ik' zich vaak alleen een weg zoekt, komt in *De twijfelaar* 'de ander' steeds meer in beeld. Zo passeren in deze bundel de moeder, Gudrun en 'de barman met de mooie ogen' de revue en de liefde dient zich twinkelend aan. *Liefde was een heldere kamer/ met open vensters en ons/ walsend in het rond/ zon.* De lyrische ik staart niet meer dromend naar de hemellichamen, maar wordt zich bewust van het lichaam van de ander, en de poëzie wordt steeds zinnelijker.

Die liefde tiert ook welig in *Waar je naar zit te kijken* en in deze bundel voel je de wereld van de dichter ook letterlijk groter worden. Het eerste gedicht begint al met de regels: *Jij bent gegroeid. Ik ben/ gaan reizen.* De 'ik' is een reizende ziel die je meeneemt naar verre oorden, maar toch bovenal langs de diepe kronkels van de welgekozen woorden. *Zoveel talen je spreekt zoveel/ mensen je bent – Tsjechisch*

spreekwoord./ Zo zwerf ik zelfs binnensmonds. Je kan je al lezend laten meedrijven op de rivier/ Voltava,/ zij was als een zilveren lint/ rond onze liefde.

In tegenstelling tot wat de titel *Apenjaren* doet vermoeden, zijn de versregels van die vierde bundel geen lianen die alle kanten op slingeren, maar gedichten die, als zaten ze hoog in bomen, overzicht zoeken, en waarin Govaerts vaak terugblikt op haar kindertijd. *Ik zit in bad/ en hoor mijn moeder praten/ over toen wij kinderen waren.* Er hangt een nevel van melancholie over deze gedichten, die nog knapper in elkaar zitten dan die van haar vorige bundels. Door verzen te herhalen bereikt Govaerts een bezwerend effect, zoals in ‘Alleen in mijn gedichten kan ik wonen’, een gedicht dat staat als een huis; ik zou er zo mijn intrek in nemen!

Hoewel je thematische en stilistische verschuivingen merkt in de verschillende bundels, lijkt er toch één rode draad te zijn, of beter: de zilverdraad waarmee ze haar gedichten spint – kwetsbaar, raadselachtig rafelend, en ook snijdend hier en daar, zoals in een gedicht over haar moeder: ... *elke dag/ bedelt ze om een stukje/ van mijn lijf, gisteren/ peuzelde ze aan mijn wimpers/ en ze sneed ook al lapjes/ van mijn rug.* Of neem nu deze verzen die zich toch zo in de eeuwigheid beitelen: *Een man draagt een kind in zich./ Hij staat er omheen te sterven.*

Na haar vierde bundel bewandelde Jo Govaerts tal van andere wegen, die haar vaak – ook letterlijk – ver brachten, tot in Polen, Rusland en Tatarstan. Maar de taal bleef haar trouwste metgezel. Ze werkte als vertaler, schreef co-

lumns en reisverhalen en af en toe nog eens een gedicht. Ach, misschien ben je zolang je kan wonen in gedichten, toch gewoon altijd rustig thuis.

Nu hebt u, beste lezer, een heruitgave van haar vier dichtbundels in handen, aangevuld met nieuw werk. Wat ben ik benieuwd naar hoe haar nieuwe poëzie zich relateert aan haar poëzie van weleer. Voel je het volle volwassen leven dat ertussen kwam fietsen? Klinkt de Balkan ook in haar nieuwe verzen door? Of is ze nog altijd het meisje van veertien, hemelschouwend, aardbeien plukkend? Ik kijk ernaar uit om het samen met u te ontdekken, en wie weet dansen we al lezend ook onszelf weer bijeen.